

ชื่อ

ดวงกมล เทวพิทักษ์

วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาคุุณบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ปีการศึกษา 2554

ชื่อเรื่อง

การวางกรอบเนื้อหาข่าวของสื่อเกี่ยวกับความรุนแรงจากความขัดแย้ง
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย

(Media Framing of News Regarding the Violence from Conflict
in the Southern Border Provinces of Thailand)

*****

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาการวางกรอบข่าวของสื่อที่สะท้อนภาพความรุนแรงจากความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางกรอบรวมทั้งค้นหากรอบข่าวความรุนแรงในเชิงสร้างสรรค์จากทัศนะของผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับเหตุการณ์ โดยวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มติชน เว็บไซต์ศูนย์ข่าวอิศราและสำนักข่าวอามานตามวิธีของ Robert Entman ใน 7 เหตุการณ์ คือ ปล้นปืนกองพันพัฒนาที่ 4 จับกุมคนร้ายในมัสยิดกรือเซะ สลายการชุมนุมที่ตากใบ จับนาวิกโยธินเป็นตัวประกัน ระเบิดกลางเมืองหาดใหญ่ ยิงผู้โดยสารรถตู้ 8 ศพ และยิงครูที่องแก สัมภาษณ์เชิงลึกนายประจักษ์ข่าวสาร 12 คนและผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับเหตุการณ์ จำนวน 35 คน

ผลการศึกษาพบว่าสื่อต่างประเทศมีการวางกรอบข่าวความรุนแรงต่างกัน โดยหนังสือพิมพ์ใช้กรอบเพื่อนิยามเหตุการณ์เป็นหลัก วางกรอบในทิศทางการเมืองระหว่างรัฐกับกลุ่มต่อต้านก่อการร้ายแบ่งดินแดนซึ่งต่อมาเป็นกลุ่มก่อความไม่สงบ กำหนดการรับรู้ในลักษณะรักษาผลประโยชน์ของชาติและตอบสนองชนชั้นปกครอง ไม่นำไปสู่การลดความขัดแย้งแต่พยายามลดความรุนแรงเชิงกายภาพ ในรัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์มีการวางกรอบเพื่อลดความรุนแรงเชิงโครงสร้างวัฒนธรรมด้วยสื่อเว็บไซต์วางกรอบในบทบาทเสนอทางแก้ไขปัญหา กำหนดการรับรู้ในทิศทางลดความขัดแย้งที่ต้นเหตุของความรุนแรง วางกรอบมนุษยธรรม สันติภาพและประชาชนมีส่วนร่วม ตีความหมายของความรุนแรงใหม่เพื่อถ่วงดุลผู้ต่อรองอำนาจการครอบงำของชนชั้นปกครอง ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือปัจจัยด้านองค์กรสื่อและการเมือง กรอบเนื้อหาข่าวในเชิงสร้างสรรค์ควรใช้กรอบที่มีบทบาทในการวิเคราะห์สาเหตุและทางออก ควรรายงานข่าวแบบสื่อสันติภาพทำข่าวในเชิงลึก ยึดมั่นจรรยาบรรณวิชาชีพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

*****

Abstract

The Objective of this study is to examine the media framing and factors affecting news framing regarding the violence from conflict situation in the southern border provinces of Thailand. The study also examine stakeholders suggestions how to framing the new more constructively and appropriately to Thailand's context. This study used Robert Entman's method in analyzing news framing. The mainstream media, namely Matichon and Thai Rath newspapers and the alternative media such as Isra and Aman news agency website were chosen as samples in content analysis. Seven southern conflict incidents during 2004-2009 were selected for analyzing news framing ,namely, the gun robbery at Battalion IV; the arrestment of the KrueSe mosque; the disperement of muslim's demonstration at Tak Bai; the Marines as hostages; the bombs in Hat Yai; the shooting of Yala-Hat Yai passengers and the killing of pregnant teacher by a disguised soldiers. The study also conducted indepth-interviews with 12 media news gatekeepers and 36 stakeholders concerning southern conflict situation.

The results showed that different types of media shaping news conflict content differently. The newspaper told the stories and placed the news frame in the direction of political conflict between state and opposition groups which initially as were called terrorist groups and separatist movements, However, the opposition groups lather were called the insurgency. The website framed the southern conflict incidents with emphasizing solution to the problem by putting the frame in the direction of humanity and peace. The most influencing factor of presenting news is the media corporate structure and political policy. Finally, there is no fixed format for a constructive approach to the news framing. The media must adhere to professional ethics and social responsibility.

*****

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

วิทยานิพนธ์เรื่อง การวางกรอบเนื้อหาข่าวของสื่อเกี่ยวกับความรุนแรงจากความขัดแย้ง
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย
(Media Framing of News Regarding the Violence from Conflict in
the Southern Border Provinces of Thailand.)

ผู้ทำวิทยานิพนธ์ ดวงกมล เทวพิทักษ์

ปีการศึกษา 2554

.....

บทนำ

เป็นเวลามากกว่าครึ่งทศวรรษที่คนในสังคมได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของเหตุการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยผ่านสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งตลอดระยะเวลา 8 ปี นับจากวันที่ 4 มกราคม 2547 ถึง 18 เมษายน 2555 มีเหตุความรุนแรงเกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้รวม 12,856 ครั้ง เป็นเหตุการณ์ด้านความมั่นคง 7,498 ครั้ง ผู้เสียชีวิตรวม 3,124 คน ผู้ได้รับบาดเจ็บรวม 7,815 คน (ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจชายแดนภาคใต้ ปี 2555) แม้วันนี้ตัวเลขทางสถิติจะมีจำนวนการก่อเหตุลดลงแต่ความรุนแรงอุกอาจที่ทลายอำนาจรัฐยังคงมีอยู่และไม่มีแนวโน้มที่จะยุติได้ในเวลาอันใกล้ ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยจึงยังเป็นวาระสำคัญของชาติ สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการหยิบยกเหตุการณ์ที่มีความสำคัญ น่าสนใจมาถ่ายทอดสู่สังคม แต่การปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ส่งผลกระทบต่อเหตุการณ์และการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ กฤษณะ วัชรเทศ (2552) พบว่า สื่อกับขบวนการก่อความไม่สงบมีลักษณะการพึ่งพากัน อาจตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ แต่สื่อก็ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างสถานการณ์ สร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชน วลีลักษณ์กมล จ่างกมล (2550) ระบุว่า การรายงานข่าวของสื่อมีแนวโน้มไปในทิศทาง การสร้างความขัดแย้ง มีลักษณะสื่อสงคราม (War Journalism) ซึ่งเป็นผลมาจากการยึดติดกับการประเมินคุณค่าความเป็นข่าวตามทฤษฎีวารสารศาสตร์ที่ให้น้ำหนักกับความขัดแย้งเป็นสำคัญ และได้เสนอแนะว่าองค์กรสื่อควรต้องรื้อกรอบแนวคิดหรือแนวทางการนำเสนอข่าวใหม่ สื่อกลายเป็นจำเลยของสังคมเมื่อถูกกล่าวหาว่ามีส่วนในการสร้างกระแสปลุกเร้า เข้ายวน สร้างการรับรู้ทำให้

เกิดความขัดแย้ง ความรุนแรง (พีระ จิรโสภณ, 2551 : 16) ไปจนถึงการเป็นแนวร่วมมุกกลับ ถูกใช้เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนทางยุทธศาสตร์ด้านการเมืองให้กับกลุ่มผู้ก่อเหตุเพื่อการต่อรอง เรียกร้องกับรัฐบาล

จากที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการนำเสนอข่าวความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของสื่อมวลชนไทยว่ามีผลกระทบค่อนข้างมากกับสังคมและอาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ ทุกวันนี้ยังคงมีการตั้งคำถามกับสื่อว่าแต่ละองค์กรนั้นมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาข่าวอย่างไรและเกิดข้อสงสัยว่าในเหตุการณ์ความจริงเดียวกันสื่อแต่ละองค์กรมีการนำเสนอข่าวแตกต่างกันหรือไม่

Maxwell McCombs (2004 :86-87) อธิบายแผนผังการสื่อสารของสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อความคิดของคนในสังคมว่าเป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับแรก สื่อทำหน้าที่ในการชี้ให้เห็นความสำคัญของประเด็นข่าวสาร คล้ายนายทวารคอยกั้นกรง ควบคุมข่าวสาร (Gatekeeper) ด้วยการเลือกประเด็นใดออกจากประเด็นหนึ่ง เพื่อให้ผู้ใช้รับสารตระหนักถึงประเด็นที่สื่อเลือกมานำเสนอ ส่วนการรับรู้ในลำดับขั้นตอนต่อไปหรือระดับสองของการกำหนดวาระข่าวสาร คือ การกำหนดกรอบการรับรู้ (Frame Setting) ซึ่งเป็นความสามารถของสื่อในการวาดภาพในสมองมนุษย์ในการตีความหรือทำความเข้าใจข่าวสารเป็นกระบวนการที่อธิบายถึงขั้นตอนว่า เมื่อสื่อเลือกประเด็นสำคัญให้กับสาธารณะแล้วประเด็นสำคัญเหล่านั้นถูกสื่อรายงานไปอย่างไร เน้นที่เนื้อหาอะไร Robert Entman (1993 : 52) ระบุว่ากรอบคือการเลือกความจริงบางแง่มุมที่ทำให้โดดเด่นขึ้น ภายในวาทกรรมของการสื่อสาร สามารถศึกษาได้จากรูปแบบกระบวนการเล่าเรื่อง วิเคราะห์แก่นเรื่อง (Theme) การวางกรอบข่าวของสื่อถูกศึกษาเพื่อทำความเข้าใจอิทธิพลของสื่อกับมิติทางด้านสงครามหรือความรุนแรงที่เกิดจากความขัดแย้งมาโดยต่อเนื่อง เพราะเป็นกุญแจสำคัญในการเข้าใจการให้ความหมายของเรื่องราวในแต่ละยุคสมัยของสังคม นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2004 สมาคมวิชาชีพและนักวิชาการด้านการสื่อสารได้ตระหนักและให้ความสนใจไปที่บทบาทของการบรรณาธิการในประเด็นการวางกรอบความคิดและการรับรู้ของสื่อ (Stanley J Baran และ Dennis K Davis , 2006 : 1-2) ซึ่งมีความสำคัญมากกว่าเหตุการณ์จริง ขณะที่ในประเทศไทยยังไม่มีผู้ศึกษาถึงการกำหนดการรับรู้ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยการศึกษาระบบการวางกรอบเนื้อหาข่าวของสื่อมาก่อน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์กรอบในการนำเสนอข่าวความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของสื่อในสังคมไทยว่ามีลักษณะอย่างไร รวมทั้งวิเคราะห์ว่าสื่อที่มีโครงสร้างและลักษณะองค์กรที่แตกต่างกันมีวิธียกรอบเนื้อหาข่าวต่างกันหรือไม่ อย่างไร
2. ตรวจสอบเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการวางกรอบเนื้อหาข่าวของสื่อ
3. ประมวลผลความเห็นเพื่อค้นหารูปแบบและลักษณะการวางกรอบเนื้อหาข่าวความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเชิงสร้างสรรค์ เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยเพื่อเป็นการส่งเสริมบทบาทสื่อที่มีคุณค่าทางวิชาชีพและรับผิดชอบต่อสังคม

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

1. แนวคิดเรื่องกรอบ งานวิจัยนี้จะใช้แนวทางการศึกษาของ Robert Entman (1993) เป็นหลัก

โดยนิยามความหมายคำว่า “กรอบ” คือ ความจริงบางแง่มุมของประเด็นซึ่งถูกเลือกมาทำให้โดดเด่น สั้นกระชับ น่าจดจำในสายตาผู้รับสาร ผ่านกระบวนการเล่าเรื่องเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญหรือความน่าสนใจของประเด็นนั้น พิจารณาได้จากการกำหนดที่แก่นเรื่อง และกลวิธีในเรื่องรูปแบบ ได้แก่ การจัดระเบียบความสำคัญของข้อมูล รูปแบบการจัดวาง การพาดหัวข่าว ความน่า ยกคำพูดมานั้น ทำซ้ำ ใช้สัญลักษณ์ที่คุ้นเคย การกลบความสำคัญของมุมมองอื่น กรอบมีหน้าที่ในการชี้นำความคิด และการรับรู้ของผู้รับสาร สามารถแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ การนิยามเหตุการณ์ การวิเคราะห์ว่าอะไรคือสาเหตุปัญหาในสังคมมีที่มาอย่างไร ประเมินลักษณะและคุณค่าทางจริยธรรมตลอดจนแนะแนวทางออกของปัญหาเหล่านั้น

Maxwell McCombs & Donald Shaw (1972 : 176-185) อธิบายว่าการกำหนดกรอบของสื่อมวลชนไม่เพียงทำให้ประเด็นในการกำหนดวาระข่าวสารโดดเด่นและอยู่ในความสนใจของคนในสังคม แต่ยังช่วยให้สื่อสามารถกำหนดความหมายหรือทิศทางของเหตุการณ์ต่อสังคมด้วย Entman (1993 : 53) เชื่อว่าในแต่ละคนจะมีกรอบที่ถูกกำหนดไว้ในใจเก็บไว้อยู่แล้ว เป็นโครงสร้างภายในใจของแต่ละคนที่ใช้เป็นคู่มือของข้อมูลในการประมวลผลความคิด การตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ มาจากการรับรู้ข้อมูล นำไปสู่กระบวนการจัดระเบียบรวมทั้งจากกรอบเนื้อหาข่าวของสื่อ ทั้งนี้เมื่อมีเหตุการณ์สำคัญการตีความของผู้นำทางการเมืองจะอยู่เบื้องหลัง

การตอบโต้ การต่อสู้และนำสังคมไปสู่ความเข้าใจตามการโฆษณาชวนเชื่อของผู้นำทางการเมือง เพื่อดำเนินยุทธศาสตร์ผ่านการกำหนดกรอบข่าวสารของสื่อมวลชน การกำหนดกรอบในการ สื่อสารทางการเมืองจึงมีลักษณะลดหลั่นไหลลงมาจากชนชั้นปกครองรัฐสภาไปสู่สื่อมวลชน และ ประชาชนตามแบบจำลอง Cascade Model

2. แนวคิดเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าวของสื่อ ผลการศึกษาทางด้าน การ สื่อสารจำนวนมากในปัจจุบันทำให้เชื่อได้ว่า สื่อมวลชนแต่ละประเภทอาจวางกรอบหรือบรรจุ ชุดความเข้าใจในข่าวความขัดแย้งแตกต่างกัน ตามปัจจัยด้านองค์กร ได้แก่ ความเป็นเจ้าของสื่อ ปัจจัยด้านวิชาชีพ ได้แก่ จรรยาบรรณ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น ธุรกิจหรือ การตลาด ปัจจัยด้าน การเมือง กฎหมาย สังคม วัฒนธรรม กลุ่มผู้อ่าน ปัจจัยทางเทคโนโลยี (พีระ จิรโสภณ , 2551 : 15) ประวัติศาสตร์ การเข้าถึงข้อมูล แหล่งข่าว รวมทั้งการรับรู้ ทักษะคติและภาพ ในสมองเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ของตัวผู้สื่อข่าว อุดมการณ์ความสนใจและความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งเป็นตัวตนของตัวเอง (นันทพร ผลอนันต์, 2547 : 118-165 , Scheufele 1999, Werder & Golan 2002 อ้างถึงใน Galina Bannavong : 9) Dietram A. Scheufele (1999: 109) ได้ศึกษา การวางกรอบเนื้อหาข่าวของสื่อภายใต้สมมติฐานที่ว่ากรอบเนื้อหาข่าวของสื่อมวลชนเป็นตัวแปร ตามที่เกิดขึ้นจากปัจจัยต่าง ๆ โดยศึกษาจากงานของ Tuchman (1978) และ Shoemaker & Reese(1996) พบว่ามี 5 ปัจจัยที่อาจมี อิทธิพลต่อการวางกรอบเนื้อหาข่าวของสื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม แรงกดดันจากองค์กรสื่อ แรงกดดันจากกลุ่มชนชั้นต่าง ๆ จรรยาบรรณและมาตรฐานทางวิชาชีพรวมทั้งจุดยืนทางการเมืองของผู้สื่อข่าวเอง

3. แนวคิดเรื่องการนำเสนอข่าวความรุนแรง องค์การอนามัยโลกให้นิยามไว้ว่า หมายถึง การกระทำที่มีเจตนาต่อบุคคลอื่นหรือชุมชนเพื่อให้เกิดการบาดเจ็บ เสียชีวิต สะเทือนใจ สูญเสีย หรือถูกทอดทิ้ง สามารถแบ่งความรุนแรงได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ความรุนแรงทางตรงหรือทาง กายภาพซึ่งไม่สามารถทำได้โดยง่ายเนื่องจากไม่ชอบธรรม ความรุนแรงเชิงโครงสร้างเป็น ลักษณะของโครงสร้างสังคมในรูปแบบอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน เช่น การเหยียดสีผิว ความยากจน และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมซึ่งถูกบรรจุในความคิดความเชื่อของคนกลุ่มหนึ่ง เป็นเรื่อง อุดมการณ์ ศาสนา ความรุนแรงมีหลายประเภท เช่น การทำร้ายตนเอง การทำร้ายบุคคลอื่น สงคราม การก่อความไม่สงบ การก่อการร้ายหรือการชุมนุมที่รุนแรง ในปี พ.ศ.2552 สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยได้จัดทำคู่มือรายงานข่าวในสถานการณ์ความขัดแย้งขึ้น โดยได้เสนอว่าผู้สื่อข่าวควรมองเหตุการณ์ความรุนแรงจากความขัดแย้งอย่างพินิจพิเคราะห์มากกว่า

เป็นตัวแสดงหรือเป็นผู้จัดการในฉากแห่งสถานการณ์ความขัดแย้ง โดยให้ยึดมั่นมาตรฐานจริยธรรม จรรยาบรรณสื่อและความรับผิดชอบของวิชาชีพ ควบคุมค่านิยมและอคติส่วนบุคคลในการนำเสนอข่าว และเชื่อว่าหากสื่อนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนมากเท่าที่จะหาได้และไม่ลำเอียงเข้าข้างใคร กระตุ้นการแก้ไขความขัดแย้งจะสามารถทำให้ความขัดแย้งลดลง ที่สำคัญสื่อต้องมีบทบาทในการกำหนดกรอบของการสื่อสารความขัดแย้งเสียใหม่เพื่อผ่อนคลายความเครียดในประเด็นเดิมๆ ค้นหาความจริงความคิดเห็นและมุมมองใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับความขัดแย้ง ความเคลื่อนไหวของบุคคลที่พยายามแก้ไขความขัดแย้งเพื่อให้เจตนาออกของสังคม ยึดเอาสันติภาพเป็นเป้าหมายในการทำงาน โดยการรายงานข่าวเพื่อสันติภาพในความหมายของสมาคมวิชาชีพนั้นหมายถึงสื่อมวลชนต้องข้ามพ้นการตอบคำถาม 5W1H ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำไมและอย่างไร ตามหลักการสารแบบดั้งเดิม ด้วยการเพิ่ม S (Solution) คือทางออกของปัญหาและเพิ่ม C (Common ground) หรือจุดร่วมทางความคิดเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เป็นต้นเหตุของความรุนแรง (สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2552 : 54-62)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษาการวางกรอบเนื้อหาข่าวตามวิธีของ Robert Entman และการสัมภาษณ์เจาะลึก

โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษาการวางกรอบเนื้อหาข่าวเพื่อตอบโจทย์ว่าสื่อวางกรอบเนื้อหาข่าวเพื่อสะท้อนภาพเหตุการณ์ความรุนแรงจากความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร สื่อที่มีลักษณะพื้นฐานองค์กรแตกต่างกันจะมีการวางกรอบเนื้อหาข่าวเหมือนหรือต่างกันอย่างไร จะศึกษาจาก หนังสือพิมพ์รายวันฉบับภาษาไทยและเว็บไซต์ที่มีการนำเสนอข่าวความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่อง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มาจากองค์กรสื่อซึ่งมีลักษณะพื้นฐานโครงสร้างองค์กรแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ สื่อกระแสหลักประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ คือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนกับสื่อใหม่ประเภทเว็บไซต์ โดยเลือกศึกษาเว็บไซต์ใต้ข่าวภาคใต้ สถาบันอิศราซึ่งสมาคมนักข่าวและนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยได้ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2548 กับเว็บไซต์สำนักข่าวอามานซึ่งก่อตั้งในปี พ.ศ.2552 โดยกลุ่มนักข่าวท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดปัตตานี แต่เนื่องจากเหตุการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 จนถึงปัจจุบันมีจำนวนหลายพันเหตุการณ์ เพื่อให้เห็นวิวัฒนาการของเหตุการณ์จึงเลือกศึกษาจากเฉพาะความรุนแรงที่มีความ

โดดเด่นทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมากหรือกระทบจิตใจประชาชนอย่างรุนแรง จำนวน 7 เหตุการณ์ ได้แก่

- 1) การปล้นปืนกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงสงขลานครินทร์ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547
- 2) การโจมตีฐานตำรวจ-ทหารและติดตามจับกุมคนร้ายเข้าไปในมัสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานี เมื่อ 28 เมษายน 2547
- 3) การสลาย การชุมนุมหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อ 25 ตุลาคม 2547
- 4) เหตุกราดยิงร้านน้ำชาและจับทหารนาวิกโยธินเป็นตัวประกันที่บ้านตันหยงลิมอ จังหวัดนราธิวาส เมื่อ 21 กันยายน 2548
- 5) เหตุระเบิดหลายจุดกลางเมืองหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อ 16 กันยายน 2549
- 6) เหตุจู่ยิงผู้โดยสารรถตู้สาย เบตง-หาดใหญ่ ที่จังหวัดยะลา เมื่อ 14 มี.ค. 2550
- 7) คนร้ายแต่งกายเลียนแบบเจ้าหน้าที่กราดยิงครูท้องแก่เสียชีวิต ที่จังหวัดนราธิวาส เมื่อ 2 มิถุนายน 2552

ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อตอบปัญหาวิจัยว่าปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อการวางกรอบข่าวของแต่ละองค์กรสื่อ จะสัมภาษณ์กลุ่มนายประจักษ์วารสาร ได้แก่ บรรณาธิการ ผู้สื่อข่าว และเว็บมาสเตอร์ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มติชน เว็บไซต์อิสรรา และสำนักข่าวอามาน จำนวน 12 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อตอบปัญหาการวิจัยว่ากรอบข่าวความรุนแรงในเชิงสร้างสรรค์ควรเป็นอย่างไร จะเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสียจากข่าวเหตุการณ์ความรุนแรง (Stakeholders) ประกอบด้วย กลุ่ม กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มนักวิชาการสาขาต่าง ๆ ที่ศึกษาค้นคว้าและมืองค์ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการรายงานข่าวความรุนแรงจากความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มสมาคมวิชาชีพ กลุ่มผู้นำชุมชนและผู้นำความคิดในพื้นที่ และกลุ่มประชาชนสาขาอาชีพต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 35 คน

สรุปผลการวิจัย

การวางกรอบของสื่อแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้วางกรอบเนื้อหาข่าวเพื่ออธิบายความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปในทิศทางของการบอกเล่าเหตุการณ์ทางการเมืองในลักษณะของการต่อสู้ระหว่างรัฐกับผู้ต่อต้านซึ่งเป็นขบวนการก่อการร้ายที่มีความประสงค์แบ่งแยกดินแดนในช่วงแรกต่อมาได้เปลี่ยนกรอบเป็นการก่อความไม่สงบสามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ ช่วงแรกเหตุการณ์ปล้นปืนฯ ไทยรัฐใช้กรอบการปล้นปืนเขี้ยวรัฐของขบวนการก่อการร้ายในการทำความเข้าใจกับสังคม ช่วงที่สองคือการประลองกำลังระหว่างรัฐกับผู้ต่อต้านซึ่งได้แก่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ โดยผลักดันเป็นฝ่ายแสดงศักยภาพความมีอำนาจที่เหนือกว่า ในการจับกุมคนร้ายในมัสยิดกรือเซะ การสลายการชุมนุมที่ อ.ตากใบ การจับกุม นาวิกโยธินเป็นตัวประกันและการวางระเบิดขนาดใหญ่ ช่วงสุดท้ายเป็นกรอบการดิศเครดิหรือลดความน่าเชื่อถือของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบทั้งในเหตุการณ์ยิงผู้โดยสารรถตู้สาย เบตง-หาดใหญ่ และเหตุการณ์ยิงครูท้องแก่

ส่วนหนังสือพิมพ์มติชนได้วางกรอบไปในทิศทางของการชี้ให้ตระหนักถึงความรุนแรงของการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างรัฐกับกลุ่มก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดน โดยแบ่งได้เป็น 4 ช่วง คือ ช่วงแรกในเหตุการณ์ปล้นปืนฯ มติชนวางกรอบไปในทิศทางของ การคืนชีพของกลุ่มก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดน ช่วงที่ 2 เหตุการณ์จับกุมคนร้ายบุกสถานที่ราชการภายในมัสยิดกรือเซะ มติชนได้วางกรอบทักษิณศยบกลุ่มแบ่งดินแดน ต่อมาเมื่อเกิดเหตุการณ์สลายการชุมนุมที่อำเภอตากใบ มติชนได้วางกรอบเนื้อหาข่าวไปในทิศทางการศึกษาการใช้ความรุนแรงของรัฐหลังเหตุการณ์จับนาวิกโยธินเป็นตัวประกัน การวางระเบิดภายใน อ. หาดใหญ่ จ.สงขลาและเหตุการณ์ยิงครูท้องแก่ มติชนได้วางกรอบไปในทิศทางของสันติภาพและการแสวงหาหนทางแก้ไข ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นหลัก

ขณะที่ศูนย์ข่าวอิสรา โต๊ะข่าวภาคใต้ ได้วางกรอบอธิบายความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปในทิศทางของการสร้างพลังเชื่อมร้อยผู้คนเพื่อหาหนทางแก้ไขปัญหาโดยใช้กรอบของมนุษยธรรมและความสงบสุขเป็นกรอบหลัก ซึ่งคล้ายกับสำนักข่าวอามานที่วางกรอบไปในทิศทางเพื่อแสวงหาหนทางในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงจากความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชาวมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนจากรัฐไทย โดยใช้กรอบมนุษยธรรมและสันติภาพ ความสงบสุขเป็นกรอบหลัก

ส่วนการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าวความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรสื่อ ปัจจัยด้านเทคนิคคุณสมบัติของสื่อ ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยด้านข่าว ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม และปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านตัวบุคคล ปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม มีอิทธิพลต่อการวางกรอบเนื้อหาข่าวของสื่อ โดยเฉพาะปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรสื่อจะมีอิทธิพลมากที่สุด สำหรับหนังสือพิมพ์จะได้รับอิทธิพลทางด้านการเมืองด้วย และจากการประมวลทัศนะของผู้มีส่วนได้เสียและผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์พบว่า การวางกรอบเนื้อหาข่าวความรุนแรงจากความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของสื่อมวลชนที่สร้างสรรค์ไม่สามารถกำหนดรูปแบบตายตัวได้ ต้องอาศัยการประเมินสถานการณ์และสภาพแวดล้อมแต่ละครั้ง การวางกรอบที่มีบทบาทในการวิเคราะห์สาเหตุความรุนแรงและเสนอทางออกเป็นการเสนอข่าวอย่างสร้างสรรค์ แต่ยอมรับได้หากสื่อมวลชนนำเสนอข่าวเชิงลึกอย่างรอบด้าน ใช้แนวทางการสื่อข่าวแบบสันติวิธี โดยยึดมั่นจรรยาบรรณวิชาชีพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์กรอบเนื้อหาข่าวของสื่อเกี่ยวกับความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย

ตามแนวทางของ Robert Entman ได้สะท้อนภาพความรุนแรงของสังคมไทยซึ่งการประกอบสร้างความเป็นจริงและการผลิตซ้ำของสื่อมีอิทธิพลต่อการกำหนดการรับรู้ของคนในสังคมมากกว่าเหตุการณ์ที่เป็นจริง โดยความรุนแรงของสื่อกระแสหลักในช่วงแรกถูกตีความไปในทิศทางของการก่อการร้าย เนื่องจากเป็นความรุนแรงขนาดใหญ่ต่อรัฐบาลที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน การวาดภาพความรุนแรงที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยซึ่งมีประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามจำนวนมากในพื้นที่ถูกเชื่อมโยงกับการก่อการร้ายเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากกระแสการต่อต้านการก่อการร้ายสากลในระดับโลกที่มีองค์กรมุสลิมเข้าไปเกี่ยวข้องตามโครงสร้างแผนผังที่ถูกติดตั้งมาก่อนหน้านี้ สื่อวางกรอบความรุนแรงโดยการสร้างความจริงจากเหตุการณ์บางแง่มุมและวาทกรรมของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ชนชั้นปกครองที่ได้ตีความเหตุการณ์และวางแผนผังความคิดเป็นลำดับลดหลั่นกันไปผ่านสื่อมวลชนและประชาชนในสังคมเป็นลำดับสุดท้ายซึ่งเป็นไปตาม Cascade Model ของ Robert Entman การวางกรอบเพื่อบอกแนวทางแก้ปัญหาให้กับสังคมมีทิศทางที่ได้ตอบคู่กันอันมาจากนโยบายของ

รัฐ การวางกรอบของหนังสือพิมพ์เป็นการกำหนดการรับรู้ในลักษณะเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติและชนชั้นปกครอง แต่ไม่ได้นำไปสู่การลดความขัดแย้ง แม้จะพยายามลดความรุนแรงทางกายภาพตามแนวทางของรัฐ เช่น การเลือกใช้พลังอำนาจ การปฏิบัติการทางทหารดำเนินการต่อการแก้ไขปัญหาทางการเมืองที่เกิดความรุนแรงขึ้นในสมัยรัฐบาลทักษิณ การเปลี่ยนกรอบจากการก่อการร้ายเป็นการก่อความไม่สงบเพื่อจำกัดระดับของความรุนแรงให้เป็นเรื่องภายในประเทศ ป้องกันการแทรกแซงจากต่างชาติและแยกกลุ่มก่อเหตุจากองค์กรมุสลิมในระดับโลก ต่อมารัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรีซึ่งได้ขอโทษประชาชนและดำเนินนโยบายพระราชทาน เข้าถึง เข้าใจ พัฒนา ในการแก้ปัญหาภาคใต้ ควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมาย ประกอบกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเริ่มมีบทบาทในการเคลื่อนไหวเพื่อร่วมเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาให้กับรัฐบาลเนื่องจากความรุนแรงมีแนวโน้มยืดเยื้อ การวางกรอบความรุนแรงของสื่อกระแสหลักอย่างหนังสือพิมพ์มติชนจึงเพิ่มทิศทางของสันติภาพและความสงบสุขเพื่อลดความรุนแรงในเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรมมากขึ้น อย่างไรก็ตามผลการศึกษาพบว่าสื่อกระแสหลักของไทยวางกรอบความรุนแรงในบทบาทการนิยามเพื่อบอกเล่าเหตุการณ์เป็นกรอบหลัก ซึ่งไม่เป็นประโยชน์ต่อการลดความขัดแย้ง การวางกรอบมีทิศทางรักษาผลประโยชน์ของชาติและชนชั้นปกครอง ดำรงความขัดแย้งทางชนชั้นในสังคมในคงอยู่ต่อไป และสะท้อนสภาพสังคมไทยที่ชนชั้นปกครองมีความสัมพันธ์ที่ดีและมีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าวของสื่อกระแสหลัก

ส่วนการวางกรอบความรุนแรงของสื่อใหม่ ได้แก่สื่อเว็บไซต์ศูนย์ข่าวอิสราและสำนักข่าวอามาน ซึ่งเกิดขึ้นในภายหลังเหตุการณ์ความรุนแรง ได้ให้ความสำคัญกับการวางกรอบในบทบาทหน้าที่วิเคราะห์สาเหตุและการแก้ไขสถานการณ์ความรุนแรงโดยเฉพาะเงื่อนไขของความขัดแย้งเป็นกรอบหลัก โดยมีแนวทางเรื่องมนุษยธรรม สันติภาพและการให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ สื่อเว็บไซต์ได้สร้างความจริงในแง่มุมที่แตกต่างจากสื่อกระแสหลักโดยเน้นมุมมองที่ถูกสื่อกระแสหลักมองข้ามไม่นำเสนอ การวางกรอบของสื่อประเภทนี้ปฏิเสธแนวคิด Cascade Model ของ Robert Entman โดยเป็นการตีความและวางแผนผังในการอธิบายความรุนแรงใหม่จากประสบการณ์และภาพที่อยู่ในใจของประชาชนในพื้นที่มุ่งลดความรุนแรงในเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม การวางกรอบเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ความรุนแรงจากความขัดแย้งในสังคมของสื่อทางเลือกสะท้อนภาพการเป็นเครื่องมือในการต่อรองอำนาจกับชนชั้นปกครอง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางกรอบเนื้อหาข่าวของสื่อที่สำคัญที่สุดได้แก่ปัจจัยด้านองค์กรสื่อ โดยผลการวิจัยพบว่าผู้สื่อข่าวท้องถิ่นหนึ่งคนส่งข่าวให้กับสำนักข่าวต่าง ๆ หลายสำนัก ในเหตุการณ์เดียวกันผู้สื่อข่าวอาจเลือกวางกรอบหรือนำเสนอแง่มุมแตกต่างกันเมื่อส่งข่าวให้กับต้นสังกัดที่แตกต่างกัน โดยผู้สื่อข่าวจะรับรู้นโยบายรวมทั้งความต้องการของสื่อต้นสังกัดว่าควรวางกรอบไปในทิศทางไหน ขณะที่หนังสือพิมพ์จะได้รับอิทธิพลทางด้านการเมืองในการนำเสนอข่าวด้วย ส่วนปัจจัยภายในตัวบุคคลมีอิทธิพลต่อการวางกรอบข่าวของผู้น้อย

การนำเสนอข่าวแบบสันติภาพยังคงเป็นแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับการนำเสนอข่าวความรุนแรงจากความขัดแย้ง อย่างไรก็ตามไม่สามารถกำหนดเป็นสูตรตายตัวได้ว่าเมื่อมีความรุนแรงจากความขัดแย้งเกิดขึ้นควรวางกรอบเนื้อหาข่าวอย่างไรจึงจะสร้างสรรค์สังคม แต่หนทางที่ดีที่สุดคือการวางกรอบเนื้อหาในบทบาทการวิเคราะห์สาเหตุด้วยการนำเสนอข่าวเชิงลึกอย่างรอบด้าน ใช้วิจรรณญาณให้มาก ยึดมั่นจรรยาบรรณวิชาชีพและมีความรับผิดชอบต่องสังคม การวางกรอบเพื่อนิยามเหตุการณ์อย่างเดียวไม่เพียงพอแต่ต้องเลือกใช้กรอบที่มีบทบาทการแก้ไขปัญหาด้วยจึงจะเกิดประโยชน์กับสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเนื้อหาข่าวจากกลุ่มตัวอย่างประเภทสื่อกระแสหลักและสื่อทางเลือก โดยเลือกวิเคราะห์จากสื่อสิ่งพิมพ์ 2 ฉบับและเว็บไซต์ 2 สำนักข่าว หากการศึกษาวิจัยในอนาคตจะทำการศึกษาสื่อกระแสหลักประเภทโทรทัศน์ซึ่งมีผู้รับสารจำนวนมากและมีอิทธิพลต่อผู้รับสารในจังหวัดชายแดนภาคใต้ น่าจะสามารถสะท้อนการวางกรอบเนื้อหาข่าวความรุนแรงจากความขัดแย้งได้มากขึ้น
2. เพื่อให้เห็นภาพรวมของกระบวนการในการวางกรอบเนื้อหาข่าวของสื่อมวลชนน่าจะมีการศึกษาการรับรู้กรอบเนื้อหาข่าวของผู้รับสาร (Audience Frame) ด้วยว่าสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับกับการกำหนดกรอบเนื้อหาข่าวของสื่อ (Media Frame) หรือไม่
3. การศึกษาการวางกรอบเนื้อหาข่าวของสื่อมวลชน เป็นสิ่งที่น่าประยุกต์ใช้กับการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาปรากฏการณ์ที่สำคัญในเรื่องต่าง ๆ ของสังคมไทยในอนาคต ซึ่งจะสามารถสะท้อนถึงบทบาทการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ว่าเป็นอย่างไร

4. ในเชิงปฏิบัติองค์กรสื่อและสมาคมวิชาชีพสื่อน่าจะผลักดันแนวทางในการรายงานข่าวแบบสื่อสันติภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมบทบาทของสื่อมวลชนในการการรายงานข่าวต่อสถานการณ์วิกฤติให้มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อสังคม

*****

รายการอ้างอิง

- กฤษณะ วัชรเทศ. (2552). สื่อมวลชนกับการต่อต้านการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. (เอกสาร วิจัย). กรุงเทพฯ : วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- นุวรรณ ทับเที่ยง (2550). ผลกระทบของการสื่อสารมวลชน : ทัศนคติของประชาชนในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อการนำเสนอข่าวเหตุการณ์ไม่สงบ (รายงานการวิจัย). ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- วลักษณ์กมล จ่างกมล (2550). สื่อเพื่อสันติภาพ จริยธรรม การจัดการ และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา. (รายงานการวิจัย). ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (2552) คู่มือรายงานข่าวในสถานการณ์ความขัดแย้ง. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์
- พีระ จิรโศภณ. (2551). “นายประจักษ์ข่าวสารในอุดมคติ.” หนังสือครบรอบ 11 ปี สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ หน้า 15-20
- McCombs , Maxwell (2004). **Setting the Agenda.** Cornwall, Uk. : MPG Books, Bodmin.
- McCombs , Maxwell & S.I. Ghanem.(2001). “The Convergence of Agenda Setting and Framing” In S.D. Resse ,O.H. Gandy , and A.E. Grant(eds.) **Framing Public Life: Perspective on Media and Our Understanding of the Social World.** Mahwah,NJ : Erlbaum.
- Entman ,Robert M. (1993). “ Framing : Towards Clarification of Fractured Paradigm” .**Journal of Communication**,43,4. pp.51-58

Entman , Robert M. (2003). “ Cascading Activation : Contesting the White House’s Frame After 9/11” **Political Communication**, 20 pp 415-432.

McCombs, M., & Shaw, D.L. (1972). “The Agende Setting function of the mass media.” **Public Opinion Quarterly**,36. pp. 176-185.

Bannavong ,Galina. (2005) **Framing of Newson Terrorism in Southeast Asian Newspapers**. MA., Bangkok : The Bangkok Universoty.